1. Cerkev sv. Roka

Baročna podružnična cerkev sv. Roka, zgrajena po epidemiji kolere ok. leta 1764, stoji ob glavni cesti na izhodu ali vhodu v mesto. Njeno slikovito razgibano zunanjost dopolnjuje dovršena notranjost z veliko fresko – prizorom Marijine smrti na zaključni steni prezbiterija. Sakralni prostor služi tudi različnim, skrbno izbranim prireditvam, predvsem koncertom. Na god sv. Roka, 16. avgusta, k cerkvi priromajo številni verniki. Rokovo so še posebej praznovali brežiški obrtniki, posebej tesarji in mizarji.

2. Nemška hiša, Cesta prvih borcev 48, stavba sodišča

Nekdanja nemška hiša in hotel »Zum Schwarzen Adler« (1909) že s svojo arhitekturo, navdahnjeno v nemški arhitekturi na prelomu iz 19. v 20. stoletje, nakazuje življenje mesta na začetku 20. stoletja. Prebujanje Slovencev in težnje po ohranjanju nemških vplivov na območju je pripeljalo do t. i. narodnostnih bojih, ki so se kazali tudi v izgradnji dveh domov – Pri črnem orlu so se zbirali »brežiški Nemci«, v Narodnem domu pa »brežiški Slovenci«. Vhod ali izhod iz mesta zazanamuje slikovita arhitektura, ki že z izgledom pojasnjuje svojo nekdanjo funkcijo, danes pa v njej domuje Okrajno sodišče Brežice.

3. Župnijska cerkev sv. Lovrenca

Na poti z enega dela osrednje mestne ulice na drugi del stoji župnijska cerkev, ki je tesno in povezano umeščena v mesto. Poglede privabi s slikovito fasado, členjeno s pilastri, nišami in rozeto, nad katero se dviguje zvonik. Leta 1781 je mesto prizadela velika poplava, reka Sava je spremenila svoj tok (danes ulica Pod obzidjem) in močno poškodovala tudi staro farno cerkev. Brežice so že naslednje leto nasproti stare dobile novo cerkev, ki predstavlja enega izmed najboljših arhitekturnih dosežkov v mestu. Posebno vrednost ji daje tudi notranjščina, predvsem poslikan prezbiterij iz leta 1966, delo odličnega slovenskega umetnika Staneta Kregarja.

4. Mestna hiša, Cesta prvih borcev 22

Nekdanji rotovž – zgradba mestne oblasti in mestne odličnosti. Poznobaročna stavba iz 18. stoletja ima poudarjeno osrednjo os, ki jo v pritličju določa velik kamnit portal z brežiškim grbom in letnico 1709. V nadstropju nam pogled privabi okrogel balkonček s trebušasto baročno ograjo in preprostim portalom. Strešni nastavek s trikotnim čelom in naslikano sončno uro v sredini sreča poglede mimoidočih, zazrtih v nebo nad Brežicami. Stavba izraža razcvet mesta v času njenega nastanka in nakazuje prihodnost, ko bo, upamo, ponovno predstavljala mestno odličnost – z igrivega balkona bo Brežičane vsaj nekajkrat na leto pozdravil župan ali pa županja.

5. Stara lekarna, Cesta prvih borcev 15

Enonadstropno poslopje je tesno vključeno v niz stavb osrednje brežiške ulice. Manj pozorni obiskovalci jo spregledajo oziroma opazijo samo gostinski lokal, ki v njej domuje danes. V pritličju so bili nekoč nameščeni trgovski lokali, v polkrožni niši v nadstropju pa je prebivalce in uporabnike hiše varovala podoba Marije iz druge polovice 18. stoletja. Glavni kamnit polkrožno oblikovan portal nosi letnici 1641 in 1695, s pogledom z druge strani ulice ali pa še malo dlje odkrijemo tudi zanimiv uvit – zavit dimnik na strehi.

6. Grad Brežice – Posavski muzej Brežice, Cesta prvih borcev 1

Mogočna zgradba gradu Brežice zaključuje južno stran glavne mestne ulice. Renesančno utrdbo so zgradili italijanski gradbeniki v 16. stoletju, na mestu starega gradu, ki je bil zaradi kmečke oplenitve (1515) in požara (1528) tako poškodovan, da so ga podrli, so zgradili novega. Od leta 1948 v njem domuje Posavski muzej Brežice. Najslavnejši lastniki gradu – *družina Attems* – so grad v začetku 18. stoletja barokizirali in takrat je poslopje dobilo tudi veliko poslikano slavnostno dvorano, ki jo danes imenujemo tudi Viteška dvorana, reprezentančno stopnišče in kapelo. Grad je stičišče različnih poti, s svojo mogočnostjo pa predstavlja eno izmed najbolj prepoznavnih vedutnih točk mesta in okolice.

7. Železni most preko reke Save in železni most preko reke Krke – dva mostova za dva združena bregova

Ponos Avstroogrske ob nastanku leta 1906, ponos Brežičanov 100 let kasneje sta dva železna mostova čez dve reki. Izjemen tehnični dosežek začetka 20. stoletja je izražal pomen mejnega mesta in še poudaril naravno znamenitost – zlitje reke Krke v Savo. Most čez Savo je večji, dolg ok. 100 metrov, oblikovan v dveh lokih s pomočjo kamnitega podpornega stebra v sredini. Ok. 25 metrov krajši most čez Krko premošča reko v enem loku. Železna konstrukcija pa se na obeh bregovih naslanja na kamnito peto. Prefinjena secesijska oblika ograje in drugih železnih elementov rahlja težko železno konstrukcijo in mehko popelje uporabnike na drugi breg. Krka in Sava sta bili reki poletnega veselja, druženja, sklepanja prijateljstev in dokazovanja poguma, saj so brežiški fantje svojo spretnost in moč dokazovali tudi s skoki z vrha železne konstrukcije mostu.

8. Grajska kašča, Cesta prvih borcev 4

Grajsko gospodarstvo se je ob gradu razprostiralo na obeh straneh ulice. Stavba se prvič omenja že leta 1491, sedanje mogočno poslopje pa je iz začetka 18. stoletja. Je ena izmed najlepših ohranjenih grajskih kašč v Sloveniji in je uvrščena med 43 državnih spomenikov nepremične kulturne dediščine. Prostor je služil za različne namene, prihodnost kašče pa je v ustrezni predstavitvi arhitekturne zasnove in zapolnitvi prostorov z vsebinami, ki bodo služile prebivalcem in obiskovalcem mesta.

9. Grajski hlevi – Glasbena šola Brežice, Cesta prvih borcev 5

Nasproti kašče so stali grajski hlevi. Zgradba je v osnovi iz sredine 16. stoletja, iz časa gradnje gradu, predelave pa so močno zabrisale prvotno podobo notranjosti. V pritličju je ohranjena velika dvorana, nekdanji hlev s stebriščem in oboki – prostor, v katerem so nekdaj rezgetali plemeniti konji lastnikov gradu, danes pa ga prežema izbrana glasba učencev in učiteljev Glasbene šole Brežice.

10. Vodovodni stolp, Ulica stare pravde

Vodovodni stolp je najprepoznavnejša točka mesta. Vertikala nas spremlja že od daleč in vabi v mesto, ki je bilo več stoletij znano kot »važno trgovsko mesto«. Leta 1914 je bil zgrajen za potrebe mestnega vodovoda. Visok je 46 metrov, v večjem delu je okrogel, na vrhu pa ga zaključuje osmerokotni rezervoar, ki je postavljen na šestnajstih konzolah. Stolp krasijo trije manjši balkoni. Postavljen je na vogalu osrednje, »vhodne ulice« – Bizeljske ceste in Ulice stare pravde – *gase* – ulice obrtnikov. Sloni na ostankih mestnega obrambnega obzidja. Spomenik tehničnega napredka začetka 20. stoletja in zanimivega reševanja preskrbljenosti z vodo v ravnini ima danes novo funkcijo ter utrjen status simbola Brežic.

11. Hiša družine Del Cott, Cesta prvih borcev 23

Druga polovica 18. stoletja je čas gradnje enonadstropne trgovske stavbe, zagotovo najlepše hiše v mestu. Na pravokotnih oknih pritličja so ohranjene prvotne (originalne) kovane mreže in železna polkna ter vrata z železnim vratnimi krili kitasto – klasicističnega sloga. Na eni od polken najdemo začetnico trgovcev Del Cott, letnico 1790 in lovorjeve girlande. Eden od portalov pa razkriva letnico 1782 in ime Leonharda Del Cotta. V notranjosti, ki ostaja radovednim očem zakrita, je v bivalnem delu še ohranjena stara oprema – prezentacija življenja in okusa višjega meščanskega sloja. Pod hišo so ohranjeni skladiščni prostori, v katere so trgovci spravljali blago, ki je prispelo tudi po reki Savi, ki je tekla tik pod hišami na zahodni strani mesta.

12. Narodni dom, Cesta prvih borcev 39

Že leta 1904 so brežiški Slovenci zgradili svoje pribežališče. V Narodnem domu so se srečevali, sklepali posle, načrtovali prihodnost Brežic in okolice. Del Narodnega doma je bila tudi gostilna, v kateri je bil vedno na voljo golaž in *télerflájš* – juha brez zakuhe s kosom govedine. V prvi polovici 20. stoletja je bilo v stavbi še nekaj obrtniških delavnic, med drugim je v južnem obcestnem delu stavbe brivsko-frizersko in lasuljarsko obrt opravljal Josip Holy, eden najbolj znanih brežiških telovadcev – sokolov. Društvo Sokol je bilo prav tako ustanovljeno leta 1904, v stavbi Narodnega doma pa je bila tudi sokolska čitalnica, ki je pozneje postala mestna knjižnica.

Izdajatelj: Zavod za podjetništvo in turizem Brežice, Tel.: 00386 (0)7/49-90-680, Fax.:00386 (0)7/49-90-681, e-mail: turizem-brezice@siol.net, http://www.zpt-brezice.si

Produkcija: Anfra